

впливу, які можуть бути визначені законом про Державний бюджет України [2].

Таким чином, враховуючи все вищесказане можна зробити висновок, що категорія фінансової відповідальності за порушення бюджетного законодавства потребує детальнішої регламентації в законодавстві. Зокрема необхідно закріпити вичерпний перелік як бюджетних правопорушень, так і заходів впливу, що застосовуються до учасників бюджетного процесу, чіткий порядок застосування таких заходів, конкретне коло суб'єктів, що можуть вчиняти бюджетні правопорушення та можуть бути притягнені до фінансової відповідальності. Ми вважаємо, що це зробить бюджетний процес більш детальнішим, унормованим та простішим у розумінні та застосуванні конкретних положень законодавства на тій чи іншій його стадії.

Література

1. Іванський А.Й. Фінансово-правова відповідальність: теоретичний аналіз: монографія. Одеса: Юридична література, 2008. 504 с.
2. Бюджетний кодекс України від 08 лип. 2010 р. № 2456-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2010. № 50-51. Ст. 572.
3. Дічкова О.В. Відповідальність за бюджетні правопорушення, допущені на першій стадії бюджетного процесу. *Держава і право*. 2011. Вип. 51. С. 447-452.
4. Дерев'янко Б., Острий Д., Особливості бюджетної відповідальності як різновиду фінансово-правової відповідальності. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. № 6. С. 145-149.

УДК 341.231.12:261.6 (043.2)

Яцун О.Д., студентка,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

Коровяков Д.В., студент,
Сумський національний аграрний університет, м. Суми, Україна
Науковий керівник: Радзівілл О. А., к.ю.н., доцент

ВПЛИВ КАРТЕЗІАНСЬКОЇ І КАНТІАНСЬКОЇ ФІЛОСОФСЬКИХ СИСТЕМ НА СВИТОГЛЯДНУ ОСНОВУ СУЧАСНОГО МІЖНАРОДНОГО ПРАВОПОРЯДКУ

Внутрішня суперечливість світоглядної основи, на якій базується сучасний міжнародний правопорядок, обумовлена випадковим поєднанням в суспільній та індивідуальній свідомості впливу двох філософських систем – картезіанської і кантіанської. Обидві системи мають витоки в глибинах історії, а їх вплив втілюється, передовсім, у двох

альтернативних моделях міжособистісних відносин, закладених в константах людської природи: «інтерсуб'єктивна» кантіанська модель базується на відносинах рівноправних суб'єктів, «суб'єкт-об'єктна» картезіанська модель визнає суб'єктність лише однієї сторони [1, с. 41].

Суб'єкт-об'єктний підхід, успадкований від станово-кастових суспільств, зберігся і в картезіанській методології. Побудований на відносинах «володар-підлеглий», «пастор-паства», «панування і покарання за непослух» він був освячений тоталітарними релігіями, які, сприяли витісненню з людської свідомості відчуття власної правосуб'єктності, підпорядковуючи її вищій волі, тлумачити і втілювати яку могли лише спеціально уповноважені на це особи. Їх вплив охопив більшу частину світу – по перше, завдяки своєму прозелітизму, який часто діє як ідеологічна агресія, по-друге, завдяки тому, що тоталітарне мислення найкращим чином обслуговує прагнення панівних верств безконтрольно домінувати при відсутності опору з боку підкорених верств [2, с. 175].

У той час коли в Західному суспільстві Нового часу активізувався рух до значних світоглядних зрушень, пов'язаний з відродженням античної філософії, розвитком науки і боротьбою податного стану проти станово-кастових привілеїв, тоталітарне мислення лише приймало нові форми і не було подолано ні реформаторами, ні картезіанською філософією, ні діячами Просвітництва. Навпаки, результати його тривалої дії втілено в «одномірній» людині індустріального суспільства, конвеєрна тоталітарність якого, завдала вирішального удару стійким, закладеним ще до неоліту, світоглядним основам багатомірності і залишкам відчуття гідності і власної правосуб'єктності [3, с. 120]. У індустріальному суспільстві одномірність мислення, як і суб'єкт-об'єктний підхід, знайшли своє втілення у вульгарному матеріалізмі і лінійному тлумаченні історії, в ранніх соціологічних теоріях і в юридичному позитивізмі.

Філософська основа «інтер-суб'єктивного» стилю спілкування, на нашу думку, закладена в системі філософії І. Канта, яка будується на пріоритеті саморефлексії дослідника в будь-яких судженнях теоретичного чи практичного призначення [4, с. 34]. На відміну від картезіанської методології, за якою дослідник, як суб'єкт, препарує навколишнє природне й соціальне середовище, відповідно до своїх, не підпорядкованих рефлексії уявлень, ігноруючи і руйнуючи систему складних взаємозв'язків, що формують реальність, кантіанський підхід робить дослідника включеним в ці зв'язки, перетворюючи дослідження в процес постійної взаємодії з об'єктивною реальністю, де перегляд і оновлення попередніх уявлень є невід'ємною складовою дослідження.

Прямим викликом суб'єкт-об'єктному підходу є вчення Канта про свободу. Свобода є необхідною умовою для усвідомлення людиною основного морального закону (категоріального імперативу) – основи

соціальної природи людини, два найбільш поширені формулювання яких: «Чини так, щоб максима твоєї волі відповідала закону всезагального порядку» і «Чини так, щоб завжди відноситись до Людини – і в своїй особі, і в особі будь-кого іншого – як до мети, і ніколи – як до засобу» [5, с. 657] стали впродовж двох останніх століть головним орієнтиром в процесі гуманізації суспільних відносин. Зрештою, вся філософія Канта спрямована на те, щоб допомогти індивіду і суспільству утримувати стихійну біологічну складову людської природи під контролем її гуманістичної складової, в загальному русі людства до розбудови всесвітнього громадянського суспільства [6, с. 2].

Отже, понад два століття філософія І. Канта долає інерцію суб'єкт-об'єктного підходу до відносин людини з соціальним і природним оточенням, втіленого як в самій картезіанській методології, так і в стилі та засобах ідеологічного впливу і командно-адміністративного регулювання суспільних відносин. Реанімація такої ментальності втілює історичний феномен, визначений А. Тойнбі як «нове вино в старих міхах», коли нові технології і засоби комунікації використовуються для цілей, вмотивованих застарілими антигуманними цінностями станово-кастових суспільств. Навіть перейшовши до постіндустріальної інформаційної ери, суспільна свідомість залишається підпорядкованою технократичним домінантам, і залишиться такою доти, доки не переорієнтується на соціабельні гуманістичні пріоритети, не стане антропоцентричною.

Література

1. Radzivill O., Pyvovar Y. Philosophical and Legal Concepts in the Context of Regulating National and International Public Order. Jurisprudence in the modern information space: collective monograph. [Ed.by Iryna Sopilko]. Canada, Hamilton: Accent Graphics Communications & Publishing, 2019. 384p. (pp. 40-54).
2. Радзівілл О.А. Право народів від неоліту до Нового часу: монографія. У 2 т. Т. 1. Київ: НАУ, 2017. 460 с.
3. Маркузе Г. Одномерный человек. Исследование идеологии Развитого Индустриального Общества. пер. с англ. Москва, 1994. 368 с.
4. Кант И. Критика чистого разума. Москва: Мысль, 1994. 591 с.
5. Реале Дж., Антисери Д. Западная философия от истоков до наших дней. Том 3. Новое время. ТОО ТК «Петрополис», 1996. 736 с.
6. Кант И. Идея всеобщей истории во всемирно-гражданском плане. URL: https://www.civisbook.ru/files/File/Kant_Idea.pdf (дата звернення: 20.04.2020).